

מאחורי הקלעים

מטרת הפעולה

החניכים יבינו את חשיבות עולמם הפנימי וילמדו לנהל קשרים בינאישיים עם מודעות לעולמם הפנימי.

מבנה הפעולה

1. חשיפת קיומו של העולם הפנימי
2. למידת דרכי שמירה וחשיפה ראויות לעולם הפנימי
 - א. עיקרון ה"להסתיר כדי לגלות"
 - ב. עיקרון "האוצר"

מהלך הפעולה

הקדמה למדריך: חשוב להבין שיש לי עולם עצום משמעותי וחשוב בפנים, ושיש לי כאדם ערך יקר מפז. משום שהבנה זו גורמת לי להתנהג בהתאם - אני מטפח אותו, שומר עליו, מראה (או לא מראה) אותו כשנכון וכשאפשר. ממילא, אני מבין שיש לי פנימיות מיוחדת ואיני מסתפק רק בחיצוניות.

1. חשיפת קיומו של העולם הפנימי

- מחלקים לכל חניך דף שעליו הוא מתבקש לרשום במילה אחת בלבד תכונה טובה ובולטת שלדעתו אמו הייתה כותבת עליו. לאחר מכן עושים סבב ומבקשים מהחניכים להקריא את התכונות. בסוף הסבב נשאל כפתיחה לדין -
 - האם מישהו רשם /למה אף אחד לא רשם את "יפה" כתכונה הבולטת בו? (אם הקבוצה לא בעניין, אפשר גם לוותר על הסבב ורק לשאול)
 - מדוע?
 - איך הם היו מרגישים אם אימא שלהם הייתה רושמת יפה?
 - למה יפה זה לא תכונה שהיינו מצפים מאמא להגדיר בה אותי?

- שוק התכונות - מכינים כרטיסים ועליהם שמות עם הרבה תכונות טובות (מנהיגות, רגישות, טוב לב, אחריות ועוד) ומתמחרים אותם (כמה כל אחת שווה). מחלקים לחניכים "כסף", ומבקשים מכל אחד מהחניכים לקנות תכונות לחבריו על פי מה שהוא חושב שמתאים להם. אפשרות נוספת היא שכל חניך יקנה לעצמו את התכונה המתאימה לו (החיסרון באפשרות זו היא שבתחילה הם יתקשו להחמיא לעצמם).
- מסע אל עצמי - מכינים כל מיני קטגוריות (חמש תכונות טובות בי, שני דברים שאני אוהב, שני דברים שקשה לי עם עצמי, משהו טוב שעשיתי, החברים שלי הם... וכו') נותנים לכל חניך מעטפה עם שמו ועל החניך לעבור בין הקטגוריות ולמלא את מעטפתו בהתאם לעצמו (אם הקבוצה בעניין, מומלץ לערוך את המסע כערב נפרד ומושקע עם נרות ומוזיקה, ולהמשיך את הפעולה כהמשך נפרד תוך סיכום מה שגילו החניכים במסע).
כאן חשוב להציף ולדבר על ההבדלים שבין פנימי לחיצוני.

- מה הן התכונות הפנימיות שלי?
- האם יופי הוא תכונה פנימית או חיצונית?
- איך אני מגדיר, מרגיש או מחליט מהי תכונה שיש לי ומה לא?
- האם אני מודע לצדדים הטובים שבי?
- איך נקרא להם? "האישיות שלי"?
- מה הכוונה במושג המפוצץ הזה?

אחרי שנעמיק להבין שיש לי עולם פנימי - תכונות, מחשבות, אהבות, קשיים, חולשות, רעיונות, תפיסת עולם שהיא ייחודית לי, שנבנתה על ידי ניסיון החיים שלי, התכונות והאופי שלי. לא תמיד כל זה יוצא החוצה, ולא תמיד אנשים סביבי מודעים לעולם זה ולעתים אפילו לא תמיד מכירים אותו. אחרי שמעמיקים ומבהירים נקודה זו, מתקדמים לשלב הבא.

2. למידת דרכי חשיפה ראויים של העולם הפנימי

א. עקרון ה"להסתיר על מנת לגלות"

עד עכשיו הבנו שכל אדם מורכב מעולם חיצוני ועולם פנימי, והעולם הפנימי הוא העולם המרכזי בו. כמו כן, הבנו שבהרבה מקרים מעצם טבעם לעתים ישנה התנגשות בין עולמי הפנימי לבין זה החיצוני. כעת, ננסה ללמוד עיקרון שלכאורה נראה לא הגיוני והוא שבכדי להביא לידי ביטוי את העולם הפנימי בצורה עמוקה ונכונה ובכדי שיכירו אותי באמת - צריך לעתים להסתיר את העולם החיצוני! ההסבר לכך הוא שהעולם החיצוני הוא הדבר הראשון שרואים ואין צורך להתאמץ כדי לבחון אותו

ולהכיר אותו, בניגוד לעולם הפנימי שדורש מהמתבונן להתאמץ, להעמיק ולהתנתק מדעות קדומות, לכן חשיפת העולם הפנימי יכולה לצייר אותו כרדוד ולהאיר אותו באור לא נכון. כדי להפגיש את החניכים עם רעיון זה משחקים את המשחק הבא:

- חוקיות "הדבר הבא" - הרעיון של המשחק הוא כמו המשחק "הרצל אמר". החשיבות היא לא רק במה אני אומר, אלא גם בסגנון שבו אני אומר זאת ("לא אמרתי הרצל אמר"). החוקיות במשחק זה היא להגיד "הדבר הבא..." לפני שאומרים חפץ. מטרת החניכים היא לעלות על כך שזו החוקיות. אומרים לחניכים "הדבר הבא זה השולחן" ומצביעים עליו, "הדבר הבא זה הכסא" ומצביעים וכן הלאה. ואז נשאל את החניכים מה "הדבר הבא". רק חניך שאומר חפץ בתוספת ההקדמה של "הדבר הבא" אומרים לו שהוא צודק וממשיכים. כל חניך שאומר חפץ בלי ההקדמה - אומרים לו שהוא טעה. אפשר להמציא עוד חוקיות מאותו עיקרון, כשהרעיון הוא שההתמקדות היא לא בדבר הנכון ולכן החניכים מפספסים את החוקיות (מתמקדים בכך שהמדריך מצביע ולא בפתיח של הדברים). כמו כן, אפשר פשוט לשחק "הרצל אמר".

מכאן מתקדמים לעוד קומה.

- מביאים לחניכים תמונה של אפי מהספר "איפה אפי" (נספח 1) ומבקשים מהם שתוך דקה ימצאו את אפי. אחרי שהם נכשלים, או לפחות מתקשים מאוד, מבקשים מהם שוב למצוא את אפי, רק שהפעם שמים בריסטול עם חור במקום שבו אפי נמצא, ואז תוך שנייה הם מוצאים.
- שואלים את החניכים למה לקח להם זמן לעלות על החוקיות? (בהתחשב בכך שהם לא מכירים אותה)

נפתח דיון-

- כמה פעמים קורה לנו בחיים שאנחנו מתמקדים בחיצוני או בדבר השולי ולכן מפספסים את העיקר?
- יתר על כן, כשאנו ניצבים בפני המון פרטים (איפה אפי, המשחק של החוקיות) איך אנחנו יודעים להתמקד בפרט הנכון מתוך אלפי הפרטים שקופצים לעינינו?
- לעומת זאת, מה קורה ברגע שהסתרנו את מסיחי הדעת (הבריסטול עם אפי, הסברת החוקיות במשחק)?

- האם היה לנו יותר קל?
 - האם בחיים האישיים קורה לנו שמתייחסים רק לחיצוניות שלנו? או שאנחנו מתייחסים רק לצדדים חיצוניים אצל אחרים?
 - האם זה קורה בקבוצה? בסניף? בכיתה? (בבית?)
- עכשיו, מנסים להסביר את עקרון ה"להסתיר כדי לגלות" שהוסבר לעיל - לשם הדגשת דבר צריך לפעמים לבודד אותו, להסתיר אותו וכדומה.

ב. עקרון ה"אוצר"

ראשית, ננסה להבין בעצמנו את העיקרון. כשיש לי אוצר חשוב ובעל ערך אני לא אסתובב איתו כל היום ואראה אותו לכולם, אלא אשמור אותו ואראה אותו רק במקומות הראויים ורק לאנשים שמסוגלים להבין את ערכו. כדי להסביר זאת לחניכים - נשתמש במשחקים הבאים:

- כיבוש דגלים - מחלקים את הקבוצה לשני קבוצות. לכל קבוצה יש "דגל" המוצב בטריטוריה שלה, ומטרת הקבוצה היריבה היא לכבוש את הדגל על ידי חטיפתו ובריחה איתו לכיוון הטריטוריה שלה בלי להיתפס. אחרי המשחק, שואלים את החניכים למה הם לא לקחו את הדגל שלהם לצד של הקבוצה היריבה? למה הם שמרו עליו? למה כאשר יש לי משהו חשוב אני מגן עליו ומראה אותו רק לחברי קבוצתי? מסבירים את רעיון ה"אוצר" - הדגל הוא המטרה של המשחק. לכן אני שומר עליו ומציב עליו כמה שיותר שמירות והגנות.
- אפשר לשחק סטרטגו באופן שבו מחלקים את הקבוצה לשניים, וכל אחד מחברי הקבוצה מתפקד ככלי משחק.
- אפשר לשחק כל משחק קלפים שבו אני מסתיר את הקלפים שלי, כי אני יודע שאם מישהו יראה אותם, אני אהיה בעמדת נחיתות.

מסכמים את הרעיונות ומקשרים לעולם הפנימי - (כמובן לאורך כל הפעולה נשתמש בתשובות שלהם) השאלה לאיזה חלק בחיים שלי אני מתייחס כאוצר. נשאל-

- האם יש דברים שעליהם אני שומר מאוד? מה הם?
- איך אני עושה זאת?
- האם העולם הפנימי שלי לא יותר חשוב מקלפים?

לכל אחד ואחד מאיתנו יש עולם פנימי עצום, וברגע שנכיר בו ונתייחס אליו כמו אוצר (בהתאם למה שהוא!) אנשים יכירו אותנו באמת ויתייחסו אלינו בהתאם.

סיכום

בפעולה נחשפנו לכך שיש לנו עולם חיצוני ועולם פנימי. העולם הפנימי הוא העולם שמגדיר את מי שאנחנו ועל כן הוא המהותי יותר עבורנו. הצגנו שני דרכים להדגשת העולם הפנימי שלנו גם בעיני עצמינו וגם בעיני הסביבה – 1. להסתיר כדי לגלות 2. עקרון האוצר.

נספחים

נספח 1

